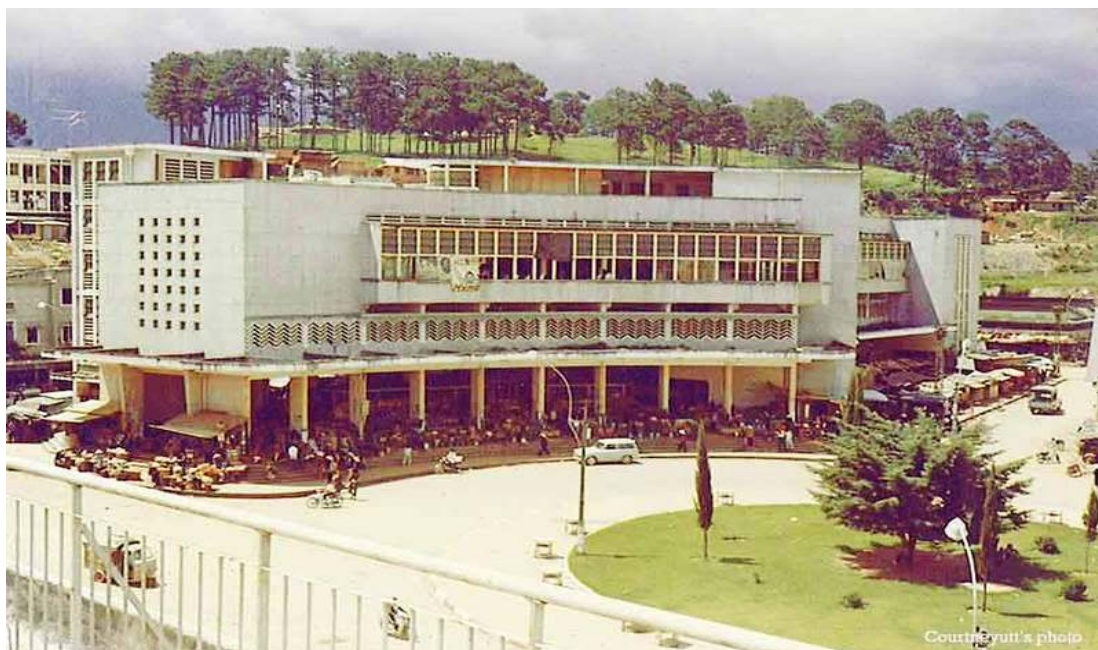

Độc Lập

LÊ UYÊN PHƯƠNG

Lê Hữu

*"Hãy nghe tôi xuống đây, trên lòng cuộc đời,
thách thức những đau"...*

LUP

Tôi sao không phải "nghe tôi" mà là "độc lập" Lê Uyên Phương (LUP)?

Nghe LUP thì nhiều người cũng đã từng nghe qua, từ các băng nhạc, đĩa nhạc, đến các sân

khôu trình đi n. Th nh tho ng v n có nh ng bài vi t nh n đ nh v nh c LUP, v các bu i trình đi n, và c v tính cách c a ng i nh c sĩ đã vi t nên nh ng ca khúc đó. Tôi đ c, có đi m đ tình, có đi m v n còn chút nghi ho c, và nói chung, v n có c m giác thiếu thi u m t cái gì. Đ ng nh v n có nh ng đi u ch a đ c nói đ n, ch a đ c nói th t đ y đ ... Trong m t l n tình c đ c l i cu n sách cũ đó, cu n sách duy nh t c a LUP đ c in và xu t b n, tôi đã ph n nào tìm th y đ c nh ng l i gi i đáp, nh ng câu tr l i. đ y, trên nh ng trang vi t, là nh ng n i ni m trần tr , là nh ng c m xúc tràn b . đ y còn là nh ng bù đ p mà ngôn ng âm nh c c a LUP, đ u có đ c th hi n b ng nh ng giai đi u đ m th m, đ u có cu n hút ng i nghe t i đầu v n không chuyên ch h t đ c.

“Tôi mu n yêu, yêu c cu c đ i”...

Đây ch c ch n không ph i là m t bài đi m sách... cũ. "Không Có Mây Trên Thành Ph Los Angeles" (t p truy n và tùy bút LUP, nxb Tân Th , 1990) không ph i là m t cu n sách m i; tuy nhiên, nó v n c m i đ i v i nh ng ng i ch a t ng đ c nó bao gi , hay ch đ c l t qua tr đ y. Nhi u cu n sách còn cũ g p bao nhiêu l n h n th n a v n còn đ c ng i đ i nh c đ n nhi u năm sau đó. M t bài th , m t bài nh c, m t cu n sách hay ch ng bao gi cũ. Bài vi t này không nh m l p l i nh ng đi u đã t ng đ c nói đ n tr đ y v LUP, ng i nh c sĩ sáng tác và trình đi n ca khúc, mà ch mu n nói t i m t LUP khác, m t ng i vi t vẫn đã có lúc ph i tr i lòng mình lên nh ng trang gi y.

Tôi đã g p cu n sách đó ngay t nh ng ngày đ u đ t chân lên đ t n c này, nh ng th c tình là tôi đã không chú ý đ n nó l m. Tôi ch c m cu n sách lên, ng m nghĩa cái bìa sách, r i b xu ng. (M t trong nh ng bìa sách đ p nh t c a Khánh Tr ng). "Anh chàng vi t nh c này bây gi l i quay sang vi t văn, làm th ," tôi nghĩ. Th c t cho th y, m t tác gi thành công m t lãnh v c văn hóa ngh thu t, khi nh y sang m t lãnh v c khác th ng hi m khi g t hái đ c s thành công ti p theo. S tin t ng vào th c t y đã khi n tôi (và ch c là không ít ng i) có chút ân h n v sau này là đã b l c h i đ hi u thêm đ c v anh s m h n, đ th y đ c còn có nh ng gì phía sau nh ng đ ng k nh c, phía sau nh ng ca khúc ng i nh c sĩ đã hát lên b ng c tâm h n tr đ c đ m đ ng i nghe, nh ng ca khúc m t th i làm lay đ ng lòng ng i. Mãi đ n nay, tôi m i có đ p c m l i cu n sách đó, đ c l i t ng trang, t ng dòng, t ng câu, t ng ch ... Nh ng dòng ch v n n m im trên nh ng trang sách t thu nào, v y mà tôi t ng nh m i đ c trông th y l n đ u.

Có l cũng nên nói qua ít hàng v nh c LUP. Tôi nh đã t ng nghe nh c c a anh t lâu l m, đầu t nh ng năm sáu chín, b y m i thì ph i. Gi a nh ng năm mà lo i nh c tr , nh c kích đ ng n ào trên nh ng sân kh u trình đi n, nh ng ca khúc da vàng máu đ thi nhau r n , than v n v thân ph n đ t n c, v quê h ng chi n tranh trong nh ng phòng trà, nh ng quán

café, thì dòng nhạc của anh lại là một tách riêng một nhánh khác. Tình yêu trong nhạc của anh mang một màu hoàn toàn khác. Trong những ngày là nhạc của anh thu đó, người ta nghe thấy những tiếng vũng lầy, những tiếng sâu, những tiếng đau, những tiếng say, những tiếng da thịt, những tiếng bàng hoàng, rồi sau đó là những tiếng ê chề, những tiếng héo hon, những tiếng vùi vùi vàng, những tiếng muồn màng... Khi tất cả những tiếng đó trộn lẫn vào nhau, người ta nghe thấy ra được LUP. Tình yêu trong nhạc của anh vừa có những tiếng ray rạt, khốc liệt, lại vừa có những tiếng nghiêm túc, những tiếng nhàn nhàn. Nhạc của anh không giống ai, và cũng không ai... giống ai. Có lẽ là trình diễn, cách thể hiện của Lê Uyên và Phương cũng được biết, cũng không giống ai. Nghe Lê Uyên và Phương hát, ta nghe những tiếng hát đơn giản, quăn quýt, ôm riết lấy nhau, đeo bám vào nhau tiếng những tiếng không thể tách rời, không tài nào rời ra được. Họ hát "hết mình", như thể chỉ hát cho họ, không phải hát cho khán giả, không biết tới khán giả trước mắt. Vừa mà khán giả vẫn tán thưởng, vẫn có những tiếng chú ý lắng nghe họ. Thế thì sao. Và người ta nghĩ nhạc sĩ đã làm nên những ca khúc này, anh là ai? Tôi luôn bị thôi thúc bởi ý tưởng muồn biết được những gì ở phía sau con người nghệ sĩ vẫn ôm đàn hát một cách say sưa mà không hề mệt mỏi trên sân khấu đó. Anh suy nghĩ ra sao? Con người thì của anh như thế nào? Cái gì đã làm nên những ca khúc của anh? Tôi vẫn cho là người ta khó mà có thể hiểu hết được tính cách con người đó nếu chưa từng được qua cuốn sách của anh (và những gì khác của anh đã viết, tôi không được đọc). Tất nhiên, không được nhìn thấy cuốn sách là hiểu được một con người, những điều của anh qua những trang viết của tác giả LUP, được biết của anh cũng "được" được người ta viết một đôi điều.

Cuốn sách này là một tập truyện và tùy bút. Tôi sao lại "không có mây trên thành phố Los Angeles"? Bởi trong xanh làm sao? Quả có những vũng lầy. Trong một lúc nào đó, nhìn ra ngoài ô cửa, anh đã trông thấy bầu trời không gian một chút mây nhỏ thành phố anh hiện đang sống, thế thì khác hẳn với cái "thành phố nhàn nhoi đầy mây trắng và sống động mù (1)" rất xa xôi trong trí tưởng tượng của anh. Cái thành phố nhàn nhoi mà đầy ắp niềm vui và niềm vui vẫn luôn luôn ở một góc nào đó trong trái tim anh. Thế thì có gì khác nhau đâu giữa bầu trời này và bầu trời kia. Đâu cũng chỉ là một bầu trời. Khi thì trong vắt, khi thì đầy ắp mây mù. Chỉ là anh tưởng tượng ra cái khác nhau đầy thôi. Có khác chăng là sự khác biệt giữa thành phố xa lạ mà anh đang sống và thành phố thân quen ngày xưa, những thay vì nói về những khác biệt giữa hai thành phố đó, anh lại nói đến cái khác biệt giữa hai bầu trời để thể hiện mối liên hệ giữa thành phố niềm vui của anh. Trong những dòng chữ anh viết luôn luôn thể hiện thoáng những niềm niềm hoài niệm quá khứ. Hãy đọc thử một đoạn:

"Lúc đó anh đang nhìn lên bầu trời của thành phố Los Angeles và chợt nhận ra là chính bao giờ anh nhìn thấy những đám mây trắng bay lơ lửng trên đó như anh đã luôn luôn nhìn thấy những đám mây trắng bay lơ lửng trên thành phố thân thuộc xa xôi của anh...(1)"

Thành phố nào vậy? Đó là thành phố với "những quán cà phê, những vũ trường, những trung tâm, những hồ, những đồi, những thác, những con đường dốc, những hàng thông xanh, những cánh đồng đầy hoa vàng, những con đường ngoằn ngoèo lên núi giữa các biệt thự yên

lãng, bí mật, tình (1)". Đó chính là cái "thành phố đầy mây trắng và sương mù của hai mươi năm về trước (1)".

Anh yêu biết bao thành phố này, yêu biết bao những mảnh quá khứ này, anh đã yêu biết bao những hình ảnh xa xưa của sân trường khi niếm, anh đã thi thố yêu cuộc đời, yêu loài người. Niếm niềm những yêu này tình đời anh đưa vào trong câu hát:

*Tôi muấn yêu. Tôi muấn yêu, yêu cả cuộc đời
Tôi muấn tin. Tôi muấn tin, tin cả loài người
nhớ ngày xưa, yêu sân trường, lớp học
yêu thầy, yêu bạn, yêu anh, yêu em...
(Tôi Muấn Tin, Tôi Muấn Yêu Cuộc Đời)*

Anh đã mang những biết chỗ nào, tâm hồn anh tràn đầy những ước mơ. Đó là tâm hồn gần gũi với thiên nhiên, hòa cùng tình đời và tình của đất trời, của tình người reo, của hơi gió thoảng, của cơn mưa bất chợt.

"Tôi nghe buồm thổi, tôi nghe cây cối, núi đồi, tôi nghe xúc động trong tôi, tôi nghe xúc động trong người cùng lúc với những gì tôi nhìn thấy chúng (2)".

Tình yêu đôi lứa trong những bài tình ca của anh luôn luôn đan quyện với tình yêu thiên nhiên, với những trăng sao, những gió, mưa bão...

*Ngày em thổi sao trời
chờ trăng gió lên khi
mà mưa bão thổi bùng
mặt ngày mưa bão không rời*

*Trên đôi môi thanh xuân
lớp hôn nồng bên gối đã say
ánh sao trời theo gió rừng rì đã y...
(Độc Khúc Cho Tình Nhân)*

Tình yêu nhớ một người trong những câu hát đó. Tôi đã nghe lời tình khúc này bằng cảm giác lâng lâng, bằng rung động dào dạt men tình ái. Nếu đi sống luôn luôn để cảm thấy vui với những bài tình ca những nán nhớ với thì nhớ LUP quả là đáng yêu biết chừng nào, và những nhớ nhớ sống chúng ta sống mang hình ảnh chàng "nghệ sĩ với cây đàn" đi gieo rắc những lời người ca tình yêu cho những người khắp nơi, khắp chốn. Trong một chuyến thăm, LUP cũng đã bày tỏ điều này khi một người bạn nói với đứa con để gửi thích với ý nghĩa những buổi trình diễn của anh:

"Hình ảnh của ba má với cây đàn dưới ánh đèn màu và trong âm điệu đẹp mê mẩn của những bài tình ca đã gây cho khán giả cái cảm giác: tình yêu không phải là một cái gì mà là một cái gì có thật. (3)"

Anh làm loài chim hiền, hát mãi những lời yêu thơ người người, mang tin vui đến cho mọi nhà.

*Tôi đang làm một con chim hiền đi
cất tiếng hát để đánh thức bình minh
những tiếng hát người một tiếng đi
những bài dài bằng câu cú đẹp...*
(Cất Tiếng Hát Hiền Đi)

"Tôi muốn hát mãi những bài tình ca"...

Thật những cuộc sống đâu có là những phút giây êm đẹp, bình lặng. Đến một lúc nào đó, anh đã phải thức dậy khi nhìn ra trước cái mặt trái của cuộc đời, nhìn ra những chi tiết một người trá che để những tâm địa như nhen, hèn mọn, những thói tật tham lam, ích kỷ... của người đời. Đến một lúc nào đó, những sợi dây đàn đã của vào những ngón tay anh, làm những buổi trái tim anh.

*Những, những cuộc đời khắp nơi
đã gửi đi trong tôi những tình yêu đẹp...*

(Tôi Muốn Tin, Tôi Muốn Yêu Cuộc Đời)

Nhạc của anh đã bắt đầu có những lời nguy hiểm. Thốt thì nghi ngờ cho anh, anh thì t tha, háo hức yêu cuộc đời. Vì yêu cuộc đời, yêu cái đẹp, nên anh cũng thù ghét cái xấu, thù ghét những trò chơi gian lận. Những cái tội, xấu xa ấy thì đâu thì làm ô nhiễm không khí những bài tình ca của anh. Những bài tình ca không chơi những nhạc cụ mà anh đã yêu. Anh cảm thấy mình gần như bắt đầu. "Tôi đã cảm thấy ca và cảm thấy trong những ngày mình sống vô ích của những lời ca đó. (4)" Anh đau xót, phẫn nộ vì những bài tình ca đã bắt đầu một cách phũ phàng. Và nhạc của anh bắt đầu có những chuyện những lúc đó. Không thể tiếp tục viết mãi, hát mãi những lời yêu, nhạc của anh bây giờ còn những những mục tiêu khác nữa. Anh lên án, vạch mặt, chỉ tên những kẻ phá hoại đã làm vấy bẩn những bài tình ca của anh, làm vẩn đục tình yêu của loài người.

"Chúng tôi đã hát về tình yêu, về những con người, về những trò chơi, về những danh tiếng, về những giáo điều, về sự tin tưởng và sự mất tin tưởng... (5)"

Không thể viết về tình yêu, anh còn viết về những thảm trạng của cuộc sống.

"Những bài hát tôi ghi được những hôm nay, không phải là những bài tình ca, những dòng khoát nó không phải là những ca khúc chính trị, nó trình bày cho chúng ta thấy vì sao mà chúng ta đã không có tình yêu trong cuộc sống, vì sao mà những bài tình ca của chúng ta lại bắt đầu một cách phũ phàng như vậy. (5)"

Tình yêu trong cuộc sống, cũng vẫn còn đây chứ. Và những bài tình ca, đâu có dè gì đẹp thì đẹp. Anh vẫn chờ đợi một tin tưởng. Vậy thì tình ca LUP bây giờ ở đâu?

"Ở đâu không có những âm thanh chói tai của chính trị, của giằng co, của tham vọng con người..., ở đó có tình ca. Ở đâu không có cái không khí của sự lừa dối, sự phản bội, sự vênh váo..., ở đó có tình ca. (5)"

Anh kêu gọi sự thức tỉnh của những trí, anh kêu gọi đòi phải trả lời những gì đã bắt đầu một cách đo lường, "Hãy cứu lấy con tim của ta. Hãy trả lời cho những bài tình ca cái không khí trong lành của nó."

(5) Anh cũng bày tỏ lòng biết ơn với những "ân sủng của cuộc đời" mà chúng tôi đã đón nhận được từ những niềm vui, những niềm buồn, những ước mơ, và những hoài niệm không bao giờ nguôi.
(6)

Những ước mơ và những hoài niệm luôn đi cùng một lúc.

Ta mơ về một quê hương xa
Ta mơ đến một quê hương gần
Nằm trong những miền
ta mơ về những gì đã mất
và những gì còn lại trong lòng...
(Những Giấc Mơ Trong Cuộc Đời)

LUP có thể bày những bài tình ca? Không đời nào. Anh vẫn còn tiếp tục viết đầy chữ? Chữ của anh là những vần. Vì đó là hơi thở, là nhịp sống và những tiếng nói của đời sống, như anh vẫn nói:

"Tôi đã viết rất nhiều tình ca và tôi yêu tất cả những bài tình ca đã từng có trên trái đất này, nó như những dòng nước trong, nó chính là hy vọng của chúng ta, nó chính là ước mơ của chúng ta trong cuộc sống. (7)"

Thậm chí những bài tình ca của anh bây giờ đã khác trước, đã mang những âm hưởng khác, đã rộng sang một hướng khác, đã không còn là những bài tình ca một thời làm mê đắm lòng người. Đã hết rồi những mùa vui, những buổi trăng sao, những dòng suối trong vắt. Anh viết:

"Nếu ở trước đây những bài tình ca của tôi được viết ở phía này, phía của dòng nước trong; giờ đây những bài tình ca của tôi được viết ở phía kia, phía của dòng nước đục. Nếu ở trước đây tôi đã viết về hy vọng, thì giờ đây là thất vọng. Nếu ở trước đây tôi đã viết về những ước mơ, thì giờ đây là một thời kỳ. Nếu ở trước đây tôi đã viết về tình yêu, thì giờ đây là sự thù ghét... (7)"

Anh đã viết về những ước mơ. Ước mơ của LUP, đó là những gì vậy?

"Tôi đã mất một chân trái đi, tôi đã mất những hoài niệm, đến những dòng sông, đến những thành phố tràn ngập ánh đèn, tôi đã mất những bài hát sẽ được bay xa,

bay xa mãi, tôi đã mướn nhồng nọc còi thân ái không xen lộn mọt chút nghi kỵ, sãi hãi nào; tôi đã mướn mọt tình ngườii thọt m áp không pha trộn nhồng tranh chấp hèn mèn nào cựa cuồn c sồng; tôi đã mướn mọt cuồn c sồng không bở khô héo vì nhồng đởc đởc cựa chở nghĩa, vì nhồng đeo đui mồi mòn theo còm áo. Chúng tôi đã mướn, đã mướn, và chúng tôi đã hát, đã hát. (6)"

Anh đã hát về nhồng còm ngòm nguì, "hát về nhồng còm đã tởng có trong quá khứ, nhồng gì thuồn c quá khứ và đã tởng sỏp đởc trong quá khứ. (3)" Đu sao, còn còm là còn tiồng hát. Trái tim LUP là trái tim biồt yêu, biồt ghét, biồt còm phồn c, biồt khinh miồt. "Tôi muồn hát mãi nhồng bài tình ca, vì thồ mà tôi đã viồt nhồng ca khúc này..., (5)" anh nói, giồi thích về sỏ ra đởi cựa nhồng ca khúc y. Nhồng ca khúc nào về y? Hãy nghe thồ mọt đởn:

*Tôi đã ghét nhồng tên nồ nh thồ n bồng bông nhồ i
Tôi đã còm phồn c nhồng ngườii hùng bồng gồ lim
Tôi đã yêu nhồng tình nhân không trái tim
vì tôi đã biồt
chính hồn đởng sau hồ u trồ ng
vồ mồi sỏi dây trên mồi đở u móng tay nhồ n
nhồ phồ thồ y đã tồ nên mồi thồ m kở ch cựa cuồn c đởi...
(Tôi Đã Nhìn Thồ y Trong Trò Múa Rồ i)*

Viồt lên đởc nhồng dòng nhồn c mồi này, hát lên đởc nhồng giai đở u mồi này, anh thồ y lòng mình yên ồn hồn, gồ n bó vồi thồ c tồi hồn, gồ n gửi vồi cuồn c sồng hồn, dòng máu chồ y trong anh nhồ đởc hòa nhồ p vào dòng máu nóng cựa đởng loồi.

"Chúng tôi đã hát, và đã lờng nghe tồ trong trái tim mình nhồ p đở p cựa trái tim đởng loồi, trái tim cựa nhồng con ngườii đã bở thồ thách quá nhiồ u bồi mồi nồi thồ ng khồ cựa quồ đở a cồ u... Chúng tôi đã hát, và đã còm nhồn trong tởng mồch máu mình sỏ luân lồ u cựa máu đởng loồi, dòng máu cựa nhồng con ngườii luôn luôn bở xô đở y trong cuồn c sồng và đã gồ c chồ t nhồ cồ cây. (8)"

Trong nhồng ca khúc LUP đã viồt, có nhồng ca khúc bở c phát tồ tồ m lòng thồ ng yêu trồ thồ, tồ nồi còm mong đởng lên đởc tồ m lá chồn đở che chồ cho nhồng khồi óc non nồt, nhồng tâm hồn trong trồ ng không bở vồ y bùn vì nhồng thồi xồ u xa, nhồng trò chồi kém lờng thiồ n cựa ngườii lờn.

Này em bé ơi! Này em bé ơi!
đừng nghe chúng tôi chơi trò chính trị
Hãy đi rong chơi, đi đây đi đó
Hãy xếp chịch thuyến
tìm soi hang dơi, hay chơi bị nạn bị
Ngày sau khi lớn lên, em sẽ biết rằng con người làm việc bao nhiêu
(Này Em Bé ơi)

Về phía người nghe, về phía khán giả, thái độ họ ra sao, phản ứng họ thế nào đối với những ca khúc mới, đối với sự chuyển hướng sáng tác của anh? Liệu họ có đáp nên những thông điệp anh gửi gắm đến họ (?). Liệu họ có chia sẻ với anh điều gì chút nào (?). Những ca khúc anh viết sau này có lời cuốn hút hơn, có điều gì yêu thích hơn đã từng yêu thích những ca khúc của anh trước đây (?). Kịch quẻ có lẽ không mấy quan trọng. Tôi sẽ để người viết có ai đó nói rằng những ca khúc mới của anh điều gì thì người nghe đón nhận và tán thưởng những gì thì được. Dù những nhà chức trách có một tín hiệu rõ rệt nào như vậy. Khán giả những ngày khi được trình diễn mới LUP có vẻ mới mẻ, lạ lẫm. Và LUP, anh cũng nhận biết được điều này, anh cũng tiên liệu được chuyển hướng này. Anh trả lời, "Có phải vì thế mà những bài ca của tôi đã trở thành xa lạ với khán giả của mình? (7)" Bằng một giác quan tinh tế, bén nhạy, anh nhận ngay ra là:

"Có một khoảng yên lặng khá lâu giữa một cuộc cùng của bài hát và tiếng vỗ tay của khán giả. Khoảng yên lặng đó thật là lạ lùng. Khán giả đã không đánh giá được những gì họ nghe thấy. Mọi sự kỳ lạ quá. Đó là những ca khúc sao? Khán giả đã không thấy một điều gì cả, không cảm thấy điều gì cả. (7)"

Họ có lẽ nghe anh những không chắc là đã hiểu được anh. Những tiếng vỗ tay (phát xuất từ lòng yêu mến anh) sau "khoảng yên lặng khá lâu" đó có thể được hiểu như là "chúng tôi không hiểu rõ lắm, những nhà chức trách là phải... hay". Khán giả "không cảm thấy điều gì cả", những người LUP thì lại cảm thấy rõ ràng "có một cái gì rất khác lạ đã diễn ra giữa chúng tôi và phía của những người nghe, không phải là một sự phản đối, không phải là một sự hờn giận, cũng không phải là một sự thông cảm, hình như đó là một sự ngưng ngừng, ngưng ngừng vì những điều đã được trình bày. (7)"

Những ca khúc của LUP sau này ít được phổ biến rộng rãi, ít gặp hái được sự thành công, hiểu theo nghĩa ít được tán thưởng về phía người nghe so với những ca khúc thuở trước. Tôi nhớ có lần đọc được một bài báo nào đó từng nói về một buổi trình diễn của LUP, có đông người xem. Lần đó anh có gửi thiếp mời những ca khúc mới của mình. Khán giả có chăm chú nghe

những có vẻ không mấy hứng thú, tiếng vỗ tay rời rạc. Họ chờ đợi một điều gì khác hơn. Chẳng đến lúc Lê Uyên và anh trình bày lời những tình khúc quen thuộc ngày trước, những tràng pháo tay mới nổi lên giòn giã... Đó vốn là những gì họ chờ đợi, vốn là những gì họ muốn nghe lời, vốn là "theo em xuống phố trưa mai, đang còn những mối đôi vai... (9)" Vội vàng, đó mới là LUP.

Khán giả của LUP ở đâu? Nhạc của anh hùng có một điều gì khiến khán giả nhút nhát, và điều khiến khán giả này hùng như ít muốn có sự thay đổi. Dòng nhạc vốn còn một khoảng cách, một bức màn ngăn cách giữa những ca khúc mới của LUP và những người nghe nhạc anh. Dòng nhạc mới người và vốn của thế hệ họ đố kỵ, họ anh vốn của làm cho mới người họ đố kỵ mình. LUP, anh đã có những lúc thất bại đến tận tận nghi ngờ.

"Nhớ chôn tôi với cây đàn guitar"...

Trái tim LUP như những sợi dây đàn, như những phím đàn như yếm, chèo cùn chèo m như đến là đã rung lên những nốt nhạc thơ ngây thơ. Trên những trang sách của anh, rất dễ nhìn ra những biểu hiện của một tâm hồn nhân ái, một trái tim nhân hậu. Thế để một đo lường anh viết:

"Tôi đã xúc động đến chực nước mắt khi thấy và nghe một cô gái ôm cây đàn guitar để hát giữa công viên Central Park của New York, bên cạnh chiếc thùng đàn mở ra, trong đó có những tiếng ồn của những người đi ngang nghe vây quanh vào sau mới bài hát... Lúc đó tôi đã nghĩ đến tôi qua hình ảnh của người con gái đó. Tôi không biết đích xác những gì đã đến với tôi lúc bấy giờ, nhưng tôi đã thực sự xúc động. (4)"

Nếu LUP biết được rằng, chỉ ít năm sau khi anh viết những dòng chữ này, những khán giả của anh cũng "đã thực sự xúc động" đến chực nước mắt khi trông thấy Lê Uyên xuất hiện trên sân khấu với chiếc áo dài màu đen tuyền, để hát một mình với một màn hình lớn ở phía sau chiếu rời rời hình ảnh Phương ôm đàn cùng hát chung với nàng một buổi trình diễn nào đó của hai người vào lúc anh còn sống. Vì anh không còn nữa nên người ta phải tìm cách vá vát, lấp ghép cái màn hình giờ trống đó để làm tái hiện trước mắt khán giả hình ảnh quen thuộc của đôi nghệ sĩ vốn thường hát chung với nhau những ca khúc tiếng mẹ đẻ người yêu thích. Những ca khúc của anh có hai người. Lê Uyên đã phải mượn đến hình ảnh Phương trên màn ảnh video như mượn đến cây gậy để vào vào đó mà để đứng, như mượn đến một hình nhân giả cho nàng tựa vào đó để có thể đứng vững, để có thể đứng vững mà để hát một mình. Bị thất bại đến mức đó sao! Cái hình ảnh người nghệ sĩ ca sĩ để hát một mình đó sao mà tận tận nghi ngờ đến vậy! "Sài Gòn bây giờ cúi mắt xa nhau... (10)" Bài hát về Saigon này thực ra cũng không có gì để biết thêm trong số những bài hát nói về Saigon (về những nơi như những, tiếng thơ, chia li...), những tiếng hát

Cô Lê Uyên tình đã gây xúc động. Bài hát thơ có ý nghĩa gì hay chỉ đơn thuần như những kỷ niệm. Hát khi xa Saigon. Hát khi vĩnh biệt LUP. Tôi đã nhìn thấy những giọt nước mắt cô khán giả. Thơ tình, khán giả đâu có nghe Lê Uyên hát, người ta chỉ nghe thấy những tiếng nấc, không phải là tiếng hát. Có thể là khán giả cũng "không biết được đích xác những gì đã đến với họ lúc bấy giờ, những họ đã thơ có xúc động".

Và tôi, người khán giả đêm ấy, bên cạnh nỗi xúc động ấy, còn cảm thấy có chút gì bất nhún, lờn chút gì khó chịu. Tại sao người ta lại có tình dần dần như vậy? Tại sao người ta lại mù nàng phải làm như vậy? Liệu có thơ có cần thiết phải làm như vậy? Để làm gì chỉ, để gọi lại nỗi tiếc thơ, để cố ý làm mất lòng người xem chẳng(?). Người sáng hát chung với người chết. Cái xô thu thập máy móc đó thật kỳ cục, và chỉ là một sự chấp vá khiêng, què quặt. Có lẽ không ít người có cùng cảm giác như tôi vào lúc ấy.

Không có Phương, tiếng hát Lê Uyên chỉ còn là tiếng hát mất nà, và chỉ khi nghe người nghe càng thêm như LUP. Mất nà tiếng hát thì không là gì cả. Không phải là LUP. Nếu không còn những tiếng hát đan quyện vào nhau, quấn quýt với nhau, đeo bám lấy nhau, đâu có còn là tiếng hát LUP.

"Trước và sau, LUP vẫn là người duy nhất không ai thay thế được". Khi nghe những lời bình bình của Lê Uyên cùng khán giả sau bài hát đó, tôi không nghĩ rằng đây là câu nói tự nhiên, bình thường... Tôi có cảm thấy phân vân gì đó với mọi người... Tôi cũng thấy hơi không rõ chỉ có nói cho Phương biết đi chứ này khi anh còn sáng(?). Không rõ Phương có nghe được những lời này trước khi anh lìa đời(?). Nếu có, thật may mắn cho anh. Nếu không, quả là đời chưa xót. Nghe đâu đời sáng tình cảm của anh cũng ít được sông (đồng nghĩa anh cũng có thể như những đâu đó trong một bài phỏng vấn). Có phải vì vậy mà trong tình khúc của anh thơ chỉ có những nỗi giận, dằn vặt, dày vò... Có phải vì thế mà trong cuốn sách của anh vẫn có những trang viết về một khác của tình yêu: sự nhàm chán, sự dối trá, những tham vọng, những lờ mờ...

Hãy đọc thơ một vài để hiểu nghĩa của LUP về tình yêu, về thiên đường, để qua một chút hiểu biết về gia đình và đời con:

"Đã yêu? Đó là cái gì vậy?"

"Đã yêu là nỗi của sự dối trá, sự dối phò, sự bất an, sự sợ hãi, sự ghen tị, sự đau đớn, sự buồn tẻ, sự cay nghiệt..., là tất cả mọi đi chứ mà con người muốn thoát khỏi mà không bao giờ thoát được."

"Còn thiên đường?"

"Hiểu theo một nghĩa rằng, đó chính là tình yêu."

"Tình yêu là một dòng nước trong sau khi đã được gợn lên rồi, bùn đất lờn lờn trong đó."

(3)"

Độc nh nghĩa tình yêu theo cách đó, anh vẫn luôn luôn vẫn, dù n dò v i lòng mình hãy yêu thơ ng thơ t nhi u, hãy cho đi thơ t nhi u, hãy nâng niu chút h nh phúc hi m hoi trong nh ng ngày còn sống trên cõi nhân gian đ y h y này.

*Khóc nhau trong cuộc đời
gi c m x a khăn ph vành sô
Có yêu nhau ng t ngào tìm nhau
ch t bên nhau thơ t là h n nhiên...*

*S ng cho nhau m n n ng
vì ta không còn cho nhau tình c i
không còn nh bóng dáng ng i tình p ôm
đ n khi là cõi đ i g t gao...*

*S ng cho nhau n c i
vì b t s có ngày nhìn thơ y nhau m t môi l nh m t r i...*
(Yêu Nhau Trong Ph n Ng i)

Lữ nh c nh nh ng lữ i trần tr i, dù n dò. Cái ch t nh đã đ c chu n b . LUP suy nghĩ v cái ch t, v nh ng gì m i ng i s mang theo trong phút giây là b cõi đ i. Anh đã viết ra nh ng suy nghĩ y:

"... C m i l n đi đ m t đám táng nào, dù n lúc ng i ta b t đ u ném nh ng viên đ t đ u tiên lên n p quan tài n m sâu d i đáy huy t, bao gi cũng thơ , tôi không thơ nào tránh đ c cái ý nghĩ là trong đó, trong chi c quan tài đó, đang có m t cây đàn đ c chôn theo cùng v i ng i quá c . (11)"

Tôi t h i là không rõ trong đám táng c a LUP, ng i ta có nh chôn theo cùng v i anh cây đàn c a anh(?). Anh ch mong có v y. Nh là câu thơ c a Federico García Lorca, "Khi tôi ch t, nh chôn tôi v i cây đàn guitar..." N u không có cây đàn y, thì thơ t là đi u đáng ti c. Anh s

cô đơn biết chừng nào. Và tôi vẫn nghĩ, cuối cùng có lẽ cũng chừng có gì gần gũi với anh hơn, thân thiết với anh hơn là cây đàn dây. Cây đàn đã luôn luôn ở bên cạnh anh, bầu bạn cùng anh trong những tháng năm trời đi đò, suốt những tháng trời khổ, đã chia sẻ cùng anh những niềm vui, nỗi buồn, những hạnh phúc, khổ đau. Chỉ có cây đàn dây mới thực sự là người bạn đồng hành thân thiết nhất, thủy chung nhất đáng để anh mang theo trong những giây phút cuối của cuộc đời.

Tôi nhớ trước đây có lần một người bạn hỏi tôi nhìn xét thế nào về con người LUP, tôi đã trả lời, "Tay này có niềm lạc." Và đến bây giờ, để có thể nhìn anh viển vông, tôi càng tin là quí có một niềm lạc mà anh mang theo trong anh, trong cái dáng vẻ khiêm tốn, trong giọng nói nhè nhẹ, trong nụ cười hiền lành và trong ánh mắt đắm chiêu chứa đầy những sự sống mà hơn. Anh mắt đi về cái tuổi và vẫn còn gọi là trẻ đời và sự sáng tác của một nghệ sĩ, trong lúc niềm lạc vẫn còn sung mãn, niềm tàng... Những ca khúc của anh đã đi vào lòng người, và đã ở lại lâu dài trong lòng người. Người nhạc sĩ nào có lẽ cũng chỉ mong đến được như vậy. Cái mắt mát, thiết thòi lên như là tay người ta không còn để nghe anh hát nữa. Không còn tiếng hát LUP nữa. Vì nghe nhạc LUP là phải nghe chính anh, phải nghe bằng giọng hát của chính người nhạc sĩ đã viết nên những ca khúc này.

Tôi viết bài này khi cái chết của anh đã tạm lắng xuống. Giờ này, linh hồn anh chắc đã bay về quê hương cũ, về quê thành phố "đầy mây trắng và sương mù", thành phố đầy vẻ đẹp những niềm vui mà anh đã luôn ở đó ao ước một lần nhìn ngắm lại bầu trời, nhìn ngắm lại tiếng chim bay. Thành phố suốt đời mây bay đó, chỉ không phải là thành phố Los Angeles hay bất cứ thành phố nào khác trên đất nước mà anh đã tạm sống trong những năm rời xa quê hương. Tâm hồn LUP là tâm hồn những trầu cau, những trầu cau, những trầu cau hoài niệm quá khứ, trái tim LUP là trái tim luôn háo hức tìm về quê hương xa vắng, có con sông xưa, có thành phố cũ.

LUP, chàng nghệ sĩ "ôm đàn tay guitar". Anh đã tạm ngang qua cuộc đời này, đã biết những niềm vui và nỗi buồn của cuộc đời này, đã từng tham dự vào những trò chơi tốt xấu, vui buồn lớn nhỏ, đã rong chơi đây đó, đã có những năm sống sôi nổi, đã có những hạnh phúc ngọt ngào, đã luôn luôn chạnh lòng với những cái xấu, luôn luôn khát khao làm được điều gì có ý nghĩa cho đời sống. Cùng với cây đàn dây, anh đã góp một phần vào cuộc đời này, đã cất lên tiếng hát ca ngợi những yêu. Trong những năm sống đó, dù có lúc phải đi đâu với những nghĩ ngợi, những chua xót đời sống, anh vẫn luôn giữ thái độ thản nhiên, vẫn có những đau khổ, vẫn có những nghĩ ngợi "trên lòng cuộc đời, thách thức những đau" (12). Thách thức những đau, đó là LUP, đó là thái độ nhìn thẳng vào cuộc sống, để những đau khổ với thách thức, thách thức với sự phản. Trên những dòng nhạc của anh, trên những trang viết của anh, chúng ta nghe được những nỗi niềm, để có được những dòng chảy chan tình yêu, để áp tình người, phát xuất từ một trái tim nhân ái, một tâm hồn nhân hậu, khoan dung và đằm thắm.

Lê Uyên Phương, anh là một nghệ sĩ đích thực.

Lê Hữu

- (1) Không Có Mây Trên Thành Phố Los Angeles, truy cập
- (2) Âm Nhạc Thiên Đường, truy cập
- (3) Cha, Con và Bên, truy cập
- (4) New York, tùy bút
- (5) Ca Khúc Của Những Tình Ca, tùy bút
- (6) Hát Trong Quán Cà Phê, tùy bút
- (7) Trên Những Biên Giới, tùy bút
- (8) Tây Bá Linh, tùy bút
- (9) Vững Lấy Của Chúng Ta, nhạc LUP
- (10) Khi Xa Saigon, nhạc LUP (thơ Kim Tuấn)
- (11) Tuổi Trẻ, Những Cây Đàn Và Đà Lạt, tùy bút
- (12) Hãy Ngồi Xuống Đây, nhạc LUP

(Tờ báo Hợp Lưu, Calif., số 55, 10&11/2000)

